

**СУДДЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

вул. Жилянська, 14, Київ, 01033

Генеральному прокурору

Руслану КРАВЧЕНКУ

Шановний пане Руслане!

До Конституційного Суду України звернувся Гнезділов Сергій Олексійович із клопотанням перевірити на відповідність Конституції України (конституційність) частину восьму статті 176, абзац восьмий частини четвертої статті 183 Кримінального процесуального кодексу України (далі – Кодекс).

Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України Ухвалою від 4 вересня 2025 року відкрила конституційне провадження у справі за конституційною скаргою Гнезділова Сергія Олексійовича щодо відповідності Конституції України частини восьмої статті 176 Кодексу, а щодо конституційності абзацу восьмого частини четвертої статті 183 Кодексу – відмовила у відкритті конституційного провадження.

Згідно з частиною четвертою статті 59 Закону України „Про Конституційний Суд України“, для забезпечення повного й об’єктивного розгляду справи та ухвалення Конституційним Судом України обґрунтованого рішення прошу Вас висловити позицію стосовно питань, порушених у конституційній скарзі Гнезділова С.О.

Додаток: копія конституційної скарги на 4 арк.

З повагою

суддя-доповідач

Василь ЛЕМАК

Прокуратура України
ОФІС ГЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРОРА

вул. Різницька, 13/15, м. Київ, 01011 факс: (044) 280-26-03

e-mail: office@gp.gov.ua, web: www.gp.gov.ua

Код ЄДРПОУ 00034051

30.10.2025 № 11/111-717ВХ-25 На № 359-005-13/3365 від 03.10.2025

✓ **Конституційний Суд України**

вул. Жилианська, 14

м. Київ, 01033

Звернення судді Конституційного Суду України Василя Лемака (від 03.10.2025 № 359-005-13/3365) щодо висловлення правової позиції стосовно питань, порушених у конституційній скарзі Гнезділова С.О. у розрізі конституційності частини 8 статті 176 КПК України, розглянуто.

Установлено, що слідчими Головного слідчого управління Державного бюро розслідувань здійснювалося досудове розслідування у кримінальному провадженні № 42024052210003371 від 23.09.2023 за підозрою Гнезділова С.О. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 408 КК України.

Так, 10.10.2024 солдату Гнезділову С.О. повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 408 КК України, за фактом самовільного залишення ним військової частини з метою ухилення від військової служби, вчинене в умовах воєнного стану (дезертирство).

Ухвалою слідчого судді Печерського районного суду міста Києва від 11.10.2024 застосовано до Гнезділова С.О. запобіжний захід у вигляді тримання під вартою з утриманням його на гауптвахті Центрального управління Військової служби правопорядку (по м. Києву та Київській області), без визначення суми застави.

Строк тримання солдата Гнезділова С.О. під вартою продовжувався ухвалами слідчих суддів Печерського районного суду міста Києва від 29.11.2024 та від 06.01.2025.

За наслідками апеляційного оскарження, Київським апеляційним судом вказані судові рішення залишені без змін.

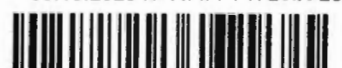
Офісом Генерального прокурора 30.12.2024 скеровано до суду обвинувальний акт у кримінальному провадженні № 42024052210003371 від 23.09.2024 за обвинуваченням Гнезділова С.О. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 408 КК України.

Ухвалою Бабушкінського районного суду міста Дніпропетровська від 23.01.2025 солдата Гнезділова С.О. звільнено від кримінальної

Офіс Генерального прокурора
30.10.2025 №11/11-717ВХ-25

Конституційний Суд України

13 / 1592 від 03.11.2025

відповідальності за вчинене ним кримінальне правопорушення, передбачене ч. 4 ст. 408 КК України, на підставі ч. 5 ст. 401 КК України, а застосований раніше до Гнезділова С.О. запобіжний захід у вигляді тримання під вартою скасовано та звільнено останнього з-під варти в залі суду.

Водночас цим же судовим рішенням зобов'язано Гнезділова С.О. невідкладно, але не пізніше 72 годин після набрання ухвалою законної сили, прибути до військової частини для продовження проходження військової служби.

Конституційним Судом України 04.09.2025 відкрито конституційне провадження у справі за конституційною скаргою Гнезділова С.О. щодо відповідності Конституції України ч. 8 ст. 176 КПК України.

На переконання заявника конституційної скарги, оспорюваний припис процесуального закону порушує визначений ст. 24 Конституції України принцип рівності громадян перед законом, оскільки під час дії правового режиму воєнного стану ставить військовослужбовців, які вчинили такі кримінальні правопорушення як непокора, самовільне залишення військової частини або місця служби, дезертирство, у нерівне становище з іншими громадянами, що є дискримінацією за сферою діяльності.

Скаржник вважає, що ч. 8 ст. 176 КПК України не відповідає Конституції України, оскільки встановлює безальтернативне тримання під вартою окремих категорій осіб, та внаслідок застосування судами цієї норми, порушено без належного обґрунтування право скаржника на свободу і особисту недоторканність, гарантоване ст. 29 Конституції України.

Отже, предметом конституційного контролю у цій справі є ч. 8 ст. 176 КПК України, за якою, під час дії воєнного стану до військовослужбовців, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 402-405, 407, 408, 429 Кримінального кодексу України, застосовується виключно запобіжний захід, визначений пунктом 5 частини першої цієї статті.

Офіс Генерального прокурора не може погодитись з окресленою позицією заявника конституційної скарги та на виконання вимог ч. 4 ст. 59 Закону України «Про Конституційний Суд України», а також, з метою забезпечення єдності правових позицій органів прокуратури, зазначає наступне.

У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України в Україні введено воєнний стан (Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022 зі змінами).

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою,

обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

У Рішенні від 06.04.2022 № 1-р(II)/2022 Конституційний Суд України наголосив, що заходи в сфері оборони держави мають бути своєчасними, послідовними та комплексними, оскільки від їх ефективного запровадження залежить стан обороноздатності України. Підтримання високого рівня обороноздатності є найвищим державним інтересом і однією з найбільш захищених конституційних цінностей України. Захист суверенітету та територіальної цілісності України згідно з ч. 1 ст. 17 Основного Закону України є однією з найважливіших функцій держави, справою всього Українського народу.

Відповідно до ч. 2 ст. 17 Конституції України, оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України, особовий склад яких комплектується військовослужбовцями (ч. 1 ст. 5 Закону України «Про Збройні Сили України»).

За положеннями ч. 1 ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є конституційним обов'язком громадян України.

Військовий обов'язок устанавлюється з метою підготовки громадян України до захисту Вітчизни, забезпечення особовим складом Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення, посади в яких комплектуються військовослужбовцями (ч. 2 ст. 1 вказаного Закону).

Відповідно до ч. 1 ст. 2 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України, іноземців та осіб без громадянства, пов'язаних із обороною України, її незалежності та територіальної цілісності.

Отже, аналізуючи вказані положення законодавства в їх взаємозв'язку, слід констатувати, що військовослужбовці перебувають в особливих відносинах з державою, пов'язаних з виконанням військового обов'язку та завдань спеціального характеру з оборони України, захисту її незалежності та територіальної цілісності, тобто виконують конституційно значущі функції. Саме характер виконуваних військовослужбовцями обов'язків зумовлює їх особливий статус, з певними, притаманними лише їм правами, гарантіями та обмеженнями.

На особливий статус військовослужбовців неодноразово звертав увагу й Конституційний Суд України у рішеннях від 20.12.2016 № 7-рп/2016 та від 18.12.2018 № 12-р/2018.

Переконані, що особливості правового статусу певних категорій осіб, у тому числі й військовослужбовців, не є порушенням проголошеного у ст. 24 Конституції України принципу рівності громадян перед законом та не можуть розглядатись як дискримінація за сферою діяльності, а отже доводи заявника конституційної скарги в цій частині є необґрунтованими.

Водночас, вказаний особливий статус безумовно поширюється й на вчинювані військовослужбовцями кримінально карані діяння, відповідальність за які передбачена Розділом XIX Кримінального кодексу України.

Військовими кримінальними правопорушеннями визнаються передбачені цим розділом кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів, тобто спеціальним суб'єктом злочину.

В контексті викладеного видається необґрунтованим твердження заявника конституційної скарги, що приписи ч. 8 ст. 176 КПК України під час дії правового режиму воєнного стану ставлять військовослужбовців, які вчинили військові кримінальні правопорушення, у нерівне становище з іншими громадянами, оскільки останні не є суб'єктами цих злочинів.

Однією з особливостей кримінальних правопорушень, об'єднаних Розділом XIX КК України, яка впливає на їх класифікацію за тяжкістю діяння, є їх вчинення військовослужбовцями в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці.

Під бойовою обстановкою в розділі XIX цього Кодексу слід розуміти обстановку наступального, оборонного чи іншого загальновійськового, танкового, протиповітряного, повітряного, морського тощо бою, тобто безпосереднього застосування військової зброї і техніки стосовно військового супротивника або військовим супротивником. Обстановка бою, в якому бере участь військове з'єднання, частина (корабель) або підрозділ, розпочинається і закінчується з наказу про вступ у бій (припинення бою) або з фактичного початку (завершення) бою (Примітка до ст. 402 КК України).

Встановлення законодавцем вказаної особливості вчинення військових кримінальних правопорушень, що впливає на тяжкість вчиненого діяння не є випадковим, оскільки військові кримінальні правопорушення, що вчиняються військовослужбовцями в умовах воєнного стану та/або в бойовій обстановці, здебільшого призводять до непоправних наслідків, становища, яке не може бути відновлене, безповоротної втрати військових матеріальних і людських ресурсів, до істотних прогалин в обороні країни, що зумовлює їх найвищу суспільну небезпеку, ставлячи під загрозу існування як основоположних конституційних цінностей держави – її суверенітету, територіальної цілісності, незалежності та недоторканості, так й існування Української держави як такої.

При цьому, вчинення військовослужбовцями вказаних кримінальних правопорушень в мирний час такого ступеня суспільної небезпеки не становить, оскільки не призводить до названих наслідків.

Отже, переконані, що військове кримінальне правопорушення, яке вчинено військовослужбовцем під час дії правового режиму воєнного стану чи в бойовій обстановці, свідчить про його максимальний ступінь суспільної небезпеки, воно ставить під загрозу найвищі публічні інтереси, а відтак до такого військовослужбовця може бути застосовано виключно запобіжний захід – тримання під вартою, який у свою чергу, забезпечує баланс між метою його

застосування у кримінальному провадженні та правом особи на свободу та особисту недоторканність.

Більше того, обрання судом запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою військовослужбовцю, що вчинив дезертирство, тобто самовільне залишення військової частини або місця служби з метою ухилитися від військової служби, утворює легітимний дозвіл для продовження вчинення ним вказаного кримінального правопорушення.

В контексті викладеного доцільним буде звернутися до позиції Конституційного Суду України, викладеної у рішенні від 19.06.2024 № 7-р(П)/2024, за якою Суд вбачав правомірною мету, з якою законодавець доповнив частиною шостою статтю 176 КПК України, маючи намір посилити захист суверенітету, територіальної цілісності, недоторканності, обороноздатності, державної, економічної й інформаційної безпеки України за рахунок установлення вказаною нормою Кодексу тимчасово (на період дії воєнного стану) особливого порядку застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою до осіб, яких підозрюють або обвинувачують у вчиненні злочинів, які за тяжкістю й характером є наднебезпечними в умовах воєнного стану.

Вважаємо, що вказана правова позиція Суду є дотичною до предмету конституційного контролю у цьому провадженні.

Ураховуючи викладене, Офіс Генерального прокурора вважає що установлення положенням ч. 8 ст. 176 КПК України тимчасово (на період дії воєнного стану) виключного застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою до військовослужбовців, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 402-405, 407, 408, 429 КК України, зумовлено посиленням захисту суверенітету, територіальної цілісності, недоторканності, обороноздатності, державної, економічної й інформаційної безпеки України та може бути застосовано з дотриманням принципу верховенства права на підставі справедливої судової процедури та вмотивованого судового рішення.

Вказана норма процесуального закону не порушує право скажника на свободу і особисту недоторканність та не є дискримінаційною, а отже, відповідає Конституції України (є конституційним) та переслідує легітимну мету під час дії правового режиму воєнного стану.

**Виконувач обов'язків керівника
Спеціалізованої прокуратури у
сфері оборони**

Сергій ПЕРЕТЯТКО